

**ORTOGNAATNE KIRURGIA
HAMBUMUSE PARANDAMISEKS**

Ortognaatse kirurgia abil korrigeeritakse patsiendi üla- ja/või alalõualuu asendit. Ortognaatse kirurgia näidustuseks on hambumusprobleemid, mida ainuüksi ortodontilise raviga (nt breketitega) pole võimalik korrigeerida. Ortognaatse kirurgiaga parandatakse hambumust ja näo esteetilist väljanägemist.

Operatsioon toimub üldnarkoosis ja selle käigus fikseeritakse lõualuud uude asendisse, kasutades selleks osteosünteesi (ehk luuühenduse) miniplaate ja/või kruvisid. Ühe lõualuu nihutamise operatsioon kestab keskmiselt 3-4 tundi, mõlema lõualuu nihutamise operatsioon võib kesta 6-7 tundi.

Operatsiooniks ettevalmistus kodus

- Operatsiooni planeerimisel on oluline Teie enda motiveeritus, sest kui ortodontilise ravi ajal toimuvad tagasihoidlikud muutused näo välimuses, siis kirurgilise ravi tagajärjel toimuvad suured esteetilised muutused.
- Enne ortognaatset kirurgiat külastage hambaarsti, et ravida hammaskond ja likvideerida võimalikud põletikukolded. Raviarsti korraldusel on vajalik eemaldada tarkusehambad. Hambakaartele on vaja asetada breketid.
- Ortodont võtab enne operatsiooni Teie hambumusest kipsmudeli, mille abil saab millimeetrites määrata lõualuude nihutamise ulatuse ja suunad. Uus hambumus fikseeritakse mudelitel ning selle järgi tehakse operatsioonilahas (õhuke plastmassist kape).

Ravi planeerimiseks vajab näo-lõualuudekirurg:

- fotosid Teie näost eest- ja külgsuunas;
- suusiseseid fotosid;
- fikseeritud uut hambumust kipsmudelitel;
- panoraam- ja külgülesvõtteid koljust.

Fotod, kipsmudelid ning panoraam- ja külgülesvõtted koljust korraldab Teile ortodont. Palun võtke need haiglasse tulles kaasa.

Vastunäidustused operatsiooniks

Enne operatsiooni peate Te olema täiesti terve, kuna haigusseisund raskendab operatsioonist taastumist. Teil ei tohi olla köha, nohu, palavikku ega muid haigestumise tunnuseid. Operatsioonieelsest haigestumisest teavitage viivitamatult näo-lõualuudekirurgia osakonna valveõde või arsti (tel. 7318344, 7318237) ning Teile määratakse uus operatsiooni aeg.

Operatsiooniks ettevalmistus haiglas

- Haiglasse oodatakse Teid üks päev enne operatsiooni. Registreerige oma saabumine haigla registratuuris.
- Näo-lõualuudekirurgia osakonnas võtab Teid vastu valveõde, kes juhatab Teid palatisse. Põetaja annab Teile eest nõõpidega avatava pidžaama.
- Teil palutakse täita narkoosieelne küsitlusleht, kus Te vastate oma tervist puudutavate küsimuste kohta. Hiljem küsib mõned küsimused Teile tervise kohta ka osakonna õde.
- Teilt võetakse veeniverest vereanalüüsid ning määratakse veregrupp.
- Öhtul mõõdetakse Teil kehatemperatuur.
- Öhtul tuleb Teiega vestlema ka anesthesioloog (narkoosiarst), kes võib Teile öise une tagamiseks ja operatsioonipäeva hommikuks määrata lõõgastavaid ravimeid.
- Öhtul teeb valveõde Teile lihasisese süsti, et ennetada operatsioonijärgsete tursete tekkimist operatsiooni piirkonnas.
- Operatsioonile eelneval öhtul käige duši all ja peske kogu keha (sh juuksed).
- Kuus tundi enne operatsiooni ei tohi süüa, juua, närida närimiskummi ja suitsetada, et vältida operatsiooniaegseid tüsistusi.

Operatsioonipäeval

- Hommikul mõõdetakse Teil kehatemperatuur.
- Valveõde teeb Teile lihasiseselt sama süsti, mis eelneval õhtul operatsioonijärgsete tursete ennetamiseks.
- Operatsioonipäeva hommikul käige duši all (juuksed ei pea pesema).
- Valveõde paneb kirja ja võtab osakonda hoiule Teile riided, väärtasjad, dokumendid ja sularaha.
- Teiega vestleb Teile raviarst ning Te annate kirjaliku nõusoleku operatsiooni toimumiseks. Vestluse käigus vaadatakse üle ortodondi poolt saadud kipsmudelid ning proovitakse suhu kape ehk splinti.
- Narkoosiarsti korraldusel annab õde Teile lõõgastava toimega ravimi, mis võib Teid muuta uniseks. Tableti peab neelama alla ilma veeta.
- Teid viiakse operatsioonituppa transportimiseks mõeldud voodiga (raamiga).
- Operatsiooniks ettevalmistamise ruumis paigaldatakse Teile käele veenikanüül, mille kaudu manustatakse narkoosiks vajalikke ravimeid.

Operatsioonijärgne periood

- Pärast operatsiooni viiakse Teid intensiivravi osakonda, kus Te olete poolärkvel seisundis pindmise narkoosis, et vältida postoperatiivset valu ning hoida tursed kontrolli all.
- Näo-lõualuudekirurgia osakonda tuuakse Teid tagasi pärast narkoosist toibumist, tavaliselt operatsioonijärgsel päeval.
- Alalõualuu nihutamise operatsiooni järgselt on Teile põse piirkondadesse paigaldatud drenid, mille kaudu eemaldub liigne vedelik ja veri. Dreenide täitumisel tühjendab neid osakonna õde. Dreenid eemaldab osakonnas ravi- või valvearst 2.-3. operatsioonijärgsel päeval.

- Operatsioonijärgselt on kaheksa nädala jooksul Teile hambakaared omavahel kokku fikseeritud kummisikutitega, mistõttu on takistatud suu avamine.
- Suuhügieeni teostamiseks puhastage hambaid kaks korda päevas pehme hambaharjaga. Pärast igit söögikorda loputage suud õe poolt antud kloorheksidiini sisaldava suuloputuslahusega.
- Operatsioonijärgselt esinevad Teile näo piirkonnas tursed ning verevalumid. Turse võib suureneda esimese 2-3 ööpäeva jooksul, 4.-5. päeval hakkab turse alanema. Katke paar korda päevas verevalumid õhukese kihi hepariini sisaldava salviga (nt. Lioton 1000 gel, Troxevasin (annab õde). Paranemise käigus muutub verevalumite piirkonnas olev naha värvus hallikassinisest kollaseni ning mõne päeva möödudes kaob täiesti.
- Lõhenenud suunurkade peitmiseks ning huulte niisutamiseks kasutage hügieenilist huulepulka või osakonna valveõde poolt antud anesteinõli, astelpajuõli või tavalist vaseliini.
- Operatsioonijärgsel perioodil saate Te süüa ainult vedelat toitu, kasutades selleks väikest lusikat ja/või joogikõrt. Toit olgu soe või jahe ning energiarikas (hapukoor, kissell, mahl, jogurtid, püreesupid). Osakonna valveõde pakub Teile ka kõrge toiteväärtusega *Nutridrink* kõrrejooke (šokolaadi, maasika, banaani ja vanilje maitselised).
- Haiglas viibimise ajal puhastab valvearst igapäev Teile haavu, loputab suud ning vahetab kummisikuteid. Osakond tegutseb Tartu Ülikooli arstiteaduskonna õppebaasina ning seetõttu võivad Teile ravis ja hoolduses osaleda ka residendid ja/või praktikandid, kelle tegevus toimub juhendajate kontrolli all.
- Operatsioonijärgne periood on Teile ebamugav ning võib esineda meeoleolu langust. Iga päevaga tunnete Te ennast paremini.

Võimalikud tüsistused

- liveldus ja oksendamine, mis võib olla tingitud narkoosist. Oksendamise korral keerake ennast külili, et vältida oksemasside sattumist hingamisteedesse. Õde või põetaja varustab Teid vajalike tarvikutega (neerukauss, paberrätikud ja vesi suu niisutamiseks).
- Raskendatud hingamine, mis võib olla tingitud turses haavade piirkonnas ja suurenenud lima hulgast. Kui Teil esineb raskendatud hingamine, siis kutsuge õde. Vajadusel manustatakse Teile maskiga hapnikku.
- Verejooks haava piirkonnast. Tugeva verejooksu korral kutsuge viivitamatult õde.
- Valu näo piirkonnas. Valu korral manustab õde Teile valuvaigisteid.
- Tuimus alalõuas. Tuimus möödub tavaliselt kuue kuu jooksul. Tundlikkuse taastumine toimub lõua piirkonnas "sipelgate jooksmise" või kihelustundena.
- Infektsioon haava piirkonnas. Haavainfektsiooni tunnusteks on punetus, turse, eritis haavast, valu ja palavik. Infektsiooni vältimiseks on väga oluline korralik suuhügieen (suuloputused kloorheksidiini sisaldava lahusega ja hammaste pesemine).

Haiglast lahkumine

- Operatsioonijärgselt viibite Te haiglas tavaliselt neli päeva. Täpse aja ütleb Teile raviarst.
- Raviarst määrab Teile aja haava kontrollimiseks ja õmbluste eemaldamiseks (umbes nädala pärast).
- Raviarst või ortodont määrab kummisikutite eemaldamise aja.
- Õmbluste eemaldamise järgselt toimub edasine kontroll Teie ortodondi juures.

Kodune enesehooldus

- Pöörake suurt tähelepanu suuhügieenile, et vältida haavainfektsiooni. Loputage oma suud hoolikalt pärast iga toidukorda. Hammaste pesemiseks kasutage pehmet hambaharja.
- Olemasolevad verevalumid katke kaks korda päevas õhukese kihi hepariini sisaldava salviga (nt Lioton 1000 geel, Troxevasin).
- Vältige operatsioonijärgsel perioodil (4-5 nädalat) füüsilist koormust. Kehaline koormus süvendab kaela ja näo miimiliste lihaste turset ning raskendab paranemist.
- Vähemalt 10 päeva pärast õmbluste eemaldamist vältige vannis ja kuumas saunas käimist, et vältida verejooksu teket haava piirkonnas.
- Hambakaari fikseerivaid kummisikuteid vahetage kodus kaks korda päevas (hommikul ja õhtul). Sikutite vahetamise tehnikat õpetatakse Teile eelnevalt näo-lõualuudekirurgia osakonnas. Kummiskuteid saab osta Maarjamõisa Haigla apteegist. Neid peate Te kandma umbes kuu aega ning selle aja jooksul ei tohi Te toitu närida. Seetõttu jätke söömise ajaks kummisikutid peale, neid võib eemaldada vaid hambapesuks.

Koostanud: näo- ja lõualuudekirurgia osakonna
õde Natalia Stefan ja vanemõde Kadri Piir